

Kunsti ainevaldkonnakava LÕK

MUUSIKA

a. Õppeaine kirjeldus, eesmärk

Muusikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusika kuulamisest ja musitseerimisest;
- 2) tunneb huvi muusika vastu, kuulab erinevat muusikat;
- 3) julgeb muusika saatel liikuda ja kaaslastele esineda;
- 4) kirjeldab kuulatud muusikat, väljendab muusikaalastes vestlustes oma eelistusi ja arvamusi, kasutades õpitud sõnavara;
- 5) väärtustab muusikat ja muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.

b. Ainetundide jaotus

ÕPPEAINE/KLASS I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1

c. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes.

Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms.

Sellel kooliastmel on muusikaõpetuses oluline roll laulumängudel. Muusikatunnis õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatakse kasutada ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel.

Muusikatundides pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele.

Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega.

Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältusi väljendatakse koostevuses õpetajaga konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse käeliigutustega.

Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis).

Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu aredatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi.

Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme.

Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.

Õppetegevus 6.–7. Klassis

6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmiste ja oskustele.

Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest.

Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi.

Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat.

Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida.

Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist.

Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis aredatakse jätkuvalt õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansamblis, kooris).

Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis.

Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendada oma arvamusi ja eelistusi.

Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat.

Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).

d. Lihtsustatud õppe taseme üldpädevuste ning kooli õppekavas kirjeldatud läbivate teemade ja käsitlemine aineõppes

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Muusika ühena kunstiainetest on otseselt seotud kultuuri, selle mitmekesisuse, loomise ja loodu väärtustamisega. Muusika tegemise ja kuulamise käigus ning muusika üle arutledes süvendatakse teadmisi eesti kultuurist ja muusikast, avardatakse maailmapilti, tutvutakse teiste rahvaste kultuuri ja eluviisiga. Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuurile - meie tavad ja kombed ning nendega seotud repertuaar (rahvamuusika - rahvalaul, rahvapillid, laulumängud ja rahvatantsud; kodu ja Eestimaaga seotud laulud). Teises kooliastmes laiendatakse kultuuripilti naaberriikide omaga tutvudes, tehes seda võrdluses (mis ühesugune/ühendav ja mis erinev/omapärane) Eestiga. Kolmas kooliaste tutvub kultuuridega teistelt mandritelt, saab ülevaate sealsetest erinevatest usunditest ning muusikast. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundab ühislaulmine, mis ühendab omavahel eri põlvkondi ning osalemine laulupidudel. Õppekäigud kultuuriloolistesse paikadesse, kontsertide ja muusikaetenduste külastamine toetavad kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamist - teiste loodust osasaamine, selle hindamine.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Muusika kui universaalne keel võimaldab üksteist tundma õppida, omavahel suhelda ja koos tegutseda. Ühislaulmine, pilling ja erinevates ühisprojektides osalemine toetab sotsiaalsete oskuste kujunemist ja arenemist, avastatakse enda ja teiste loomingulisi ressursse, nauditakse loomevabadust ja kujunevat ühtsustunnet. Ühistegevustes on võimalik koos luua toetav, turvaline, mänguline ja loominguline keskkond ning seeläbi mõista meeskonnatöö olulisust. Sotsiaalset ja kodanikupädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu, omandatakse meeskonnatöö oskused ja kogemused; kujundatakse ühistöö reeglid ja kokkulepped ning mõistetakse kaaslastega arvestamise ja kokkulepetest kinnipidamise tähtsust. Kultuurisündmustel osalemine süvendab kultuurilist ühtsustunnet ning erinevate kultuuride mõistmist.

Enesemääratluspädevus

Musitseerimine võimaldab avastada ja avada enda tunde- ja huvide maailma uusi tahke. Praktiliste tegevuste kaudu saab mõista ja hinnata enda muusikalisi võimeid ja oskusi, omandada esitamise, esitlemise ja esinemise oskusi. Kaasõpilaste ja õpetaja tagasiside kaudu erinevatele muusikalistele tegevustele (laulmine, pillimäng, tantsimine, omalooming) saab oma sooritust täiendada/muuta - tagasiside toetab oskuste arengut. Osalemine lauluansambelis, kooris või pilliringis, oma ja teiste oskuste jälgimine, toetab enesemääratlust ja annab ühistegevustes juurde kuuluvustunnet. Esinemised kooli- või koolivälistel üritustel panevad oskused proovile ning annavad tagasisidet. Tutvumised erinevate muusikastiilidega võimaldavad leida endale meelepärase ning ka läbi lemmikmuusika ühtekuuluvustunnet tunda.

Õpipädevus

Muusikas nagu ka teistes õppeainetes on oluline õppida õppima - kuidas samm-sammult oma tegutsemist kavandada ja olemasolevatele teadmistele ja oskustele uusi kihte juurde laduda. Laulu ja pilliloo õppimine algabki analüüsist - kui pikk, mitu salmi, kas on

refraän, milliseid noodivältsusi ja milliseid nelikõrgusi on kasutatud, Olukorda hinnanuna on hea teha järgnevat plaani - kas alustada sõnade lugemisest, viisi õpetuses või hoopis teha selgeks refrään. Muusika õppimist on hea teha koos, kuid see nõuab ka individuaalset tööd ja harjutamist - enda õppe kavandamist ja teostamist. Tagasiside, enda ja teiste tegevuse analüüs aitavad saada ülevaadet olukorrast.

Suhtluspädevus

Muusika võimaldab suhtlemist nii sõnadega kui ka mitteverbaalselt - helide keeles. Suhtluspädevust rakendatakse algklassides erinevate laulude, laulu- ja ringmängude õppimise kaudu, kus õpilane harjutab mängides selget ja viisakat eneseväljendust ning turvalist suhtlemist kaasõpilastega. Vanemates klassides on tähtsal kohal kultuuride, heliloojate ja teoste üle arutlemine, oma kogemuse ja arvamuse jagamine kaasõpilastega. Õpitakse oma seisukohti viisakalt väljendama ning teiste arvamust ja väärtusi aktsepteerima. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli ansamblites, kooris või pilliringis. Muusikute omavahelisele paremale mõistmisele aitab kaasa muusika oskussõnade valdamine.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Muusika ja matemaatika on omavahel tihedas ühenduses - mõlemas tuleb arvutada ja tegeleda andmetega. Suuresti põhineb helide pikkuse/kestvuse jaotussüsteem matemaatikal - helivältsuste arvulised/murdarvulised nimetused (veerand-, pool-, kaheksandiknoot jt). Taktimõõtu muusikas tähistatakse enamasti murdarvuna (2/4 polka, 3/4 valss), esitamise kiirust ehk tempot numbriga (mitu lööki minutis). Muusikas peab teadma rütmide pikkust, et osata neid sobitada taktimõõduga ning täita taktid vajaliku arvu rütmidega korrektse noodikirja jaoks - arvandmete kogumine ja korrastamine. Pilliõppes harjutatakse plokkflööti numbersüsteemi abil, kandleakorde pannakse kirja Rooma numbritega (I, IV ja V) ning harmoonilisi kooskõlasid tähistatakse tähtede ja numbrite koostöös.

Loodusteaduste pädevus kujundab oskust mõista heli tekkimist/tekitamist, heli omadusi, helikeskkonna (näiteks müra) mõju inimese tervisele. Loodus ise pakub näiteid ja inspiratsiooni loominguks - loodushääled, linnulaul, lõhnad ja kaunid vaated. Muusikas tuleb lugeda ja teisendada andmeid (noodikirja tähistused - asukoht klaviatuuril/ sõrmede arv ja asetus tabulatuuril. Terviku mõistmine ja osa leidmine tervikust (kogu helivältsuste süsteem, vormiõpetus - salmid, refrään, eelmäng, vahemäng).

Muusika esitamine digivahenditega/-keskkondades, salvestamine ja taasesitamine kujundab tehnoloogiaalast pädevust.

Ettevõtlikkuspädevus

Muusikus peab olema ettevõtlikkust - suutlikkust ideid luua ja neid ellu viia. Muusikas ja muusika loomisel väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Muusikas saab ettevõtlikkust väljendada ka esinemisjulguse ja -oskuse kaudu. Koolis saab olla ettevõtlik, olles algatajaks mõnele muusikalisele sündmusele (näiteks bändi loomine,

omaloomingu esitamine, lemmikbändi kontserdi korraldamine). Õpitakse oma tugevaid külgi arendama, tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tulemuse eest.

Digipädevus

Muusika tegemine ja loodu jagamine on kolinud digikeskkondadesse. See nõuab oskust leida sobilik, oskustele ja vajadustele vastav keskkond, võimekust teha koostööd ning leida sobilik suhtlusviis nii koosloojate kui publikuga. Igapäevaselt peaks igaüks teadma digikeskkondade ja üldiselt internetikasutuse ohtudest, oskama kaitsta enda andmeid ja privaatsust, kasutama samu põhimõtteid ja käitumisnorme, mis tavaeluski.

Muusikatundides harjutatakse, kuidas sõnastada otsitava kohta teavet (milliseid märksõnu kasutada, otsides infot helilooja kohta, mänguvõtete kohta pillil, nootide asukoha määramisel noodijoonestikul jne) ning hinnatakse leitud allikate usaldusväärsust. Tehakse ühisloomet digikeskkondades, õpitakse tundma vastavate keskkondade võimalusi (plakati koostamine, ühisarutelud/oma arvamuse avaldamine, lemmikmuusika playlistid, omaloominguline muusika jne). Arutatakse, mida sobib Internetis jagada, mille või kelle jaoks on rakendustel vanuselised piirangud; kas Internet laseb meil unustada selle, mida oleme kunagi seal jaganud; arutatakse, kas tehisaru teeb arukaks või arutuks.

e. Ainetevahelise lõimingu rakendamine.

Muusikaõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - valmisolek enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks, uudishimu ümbritseva vastu. Enda muusikaliste oskuste esitlemine ning võimaluste leidmine eri eluvaldkondades oma muusikaliste oskuste kasutamiseks. Edasiõppimisvõimalused võimakamatele muusikaringides või muusikakoolis. Muusikaharrastus kui eneseväljenduse ja läbi elu vaba aja sisustamise vahend; sotsiaalsete ja sõprussuhete loomise ja edendamise vahend - võimaldab seltskonnas olemist ja koos tegutsemist.

Muusikaga seotud ametite teadmine. Muusik kui elukutse - tutvumine muusikaga seotud elukutsetega (nii otseselt muusikat tegevad kui muusika esitamist ja tootmist/levitamist toetavad) - helilooja, laulja, pillimees, dirigent, helitehnik, pillimeister jne.

Keskkond ja jätkusuutlik areng - kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi, tutvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. Kujundatakse vastutustundlikku tarbijat, tuuakse näiteid loodusressursside kasutamisest, selgitatakse looduse ja selle kestlikkuse, looduskeskkonna terviklikkuse ja loodushoiu teemasid. Õpetatakse rütmipillide valmistamist taaskasutatud materjalidest. Teemaatiliste laulude kaudu mõjutatakse õpilaste väärtushinnanguid. Väärtustatakse pärand- ja rahvuskultuuri, selgitatakse, kuidas on keskkonnast ja loodusest sõltuvalt kujunenud inimeste eluviis ja kultuur. Tuuakse näiteid lihtsamate rahvapillide (vilepill, sarvepill, karjapasun)

valmistamisest (materjalid kohalikust looduslikust keskkonnast). Võimalusel kutsutakse esinema ja rahvapäile tutvustama kodukandis tegutsevaid pärimusmuusikuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - ühise musitseerimise käigus aredatakse koostöö - ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiiviise midagi luua. Ühiste otsuste langetamise kaudu (nt laulurepertuaari/õppesisu ühisel valimisel), esinedes/osaledes kooli ja kogukonna üritustel suurendatakse kaasatust. Õpilaste kaasamine ürituste planeerimisse ja korraldamisse, andes seeläbi võimalus olla aktiivne ja vastutustundlik kodanikuühiskonna liige. Musitseerimine kui võimalus olla ettevõtja - muusika looja, esitaja, tootja, vahendaja.

Kultuuriline identiteet - Eesti rahvakultuuri traditsioonide (rahvalaulud, rahvapillid, rahvatantsud, laulu- ja tantsupeod) teadmine ja hindamine. Rahvalaulude, -muusika ja laulumängude kasutamine rahvakalendri või riiklike tähtpäevade tähistamisel. Piirkondlike eripärade väärtustamine ja kasutamine. Kodukoha kultuuriväärtuste teadmine, huvi äratamine kodukohast pärit või seal elanud kultuuritegelaste/ muusikute vastu. Teiste rahvaste traditsioonidega tutvumine, kultuurilise mitmekesisusega arvestamine, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine.

Teabekeskond ja meediakasutus - õpetatakse otsima informatsiooni erinevate riikide heliloojate, instrumentide, muusikastiilide kohta; suunatakse kasutama erinevaid teavikuid (heliplaat, CD, video). Tutvustatakse interneti-turvalisusega seotud teemasid, "Targalt internetis" nõuandeid - milliseid salvestusi endast ja enda saavutustest jagada, millisele kogukonnale/sõpruskonnale. Stuudiumi/e-kooli, Tera-kaustade võimalused õppematerjalide ja koolitööde esitamiseks. Autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon - uudishimuliku ellusuhtumise kujundamine, uuenduste, uute tehniliste võimaluste ja tehnoloogiatega kursis olemine elukestvalt. Digivahendite kasutamine õppes, erinevate digikeskkondade tutvustamine. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade muusikas; juhendatakse, kuidas ja mille abil omaloomingut (laulu, pillilugu) lindistada; selgitatakse, kuidas on arenenud muusika salvestamisvõimalused tänapäeval.

Tervis ja ohutus - enda võimete teadvustamine, oma oskuste ja huvide kaardistamine. Muusika kui vahend ja võimalus emotsionaalse tasakaalu leidmiseks - muusika teraapiline mõju inimesele. Õpetatakse lõõgastuma laulmise, musitseerimise, muusika kuulamise ja rütmilise liikumise kaudu - eri stiilide muusika võimalused muusikaliste väljendusvahendite kaudu. Müra mõju, selle vähendamise võimalustega tutvumine. Pillide mänguvõtete tutvustamine turvaliseks ja otstarbekaks pillikasutuseks. Häälehoiid, tervislik häälekasutus.

Väärtus ja kõlblus - eneseteadlikkus oma muusikalistest võimetest ja võimalustest, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine, õpetatakse arvestama teistsuguseid

arvamuste, seisukohtade ja väärtushinnangutega. Käitumine avalikus ruumis, kontserdil, aktusel jne - tutvumine hea tavaga, oskuste harjutamine ja kinnistamine ühisüritustel, kontserdi vms külastustel. Õpetatakse oma arvamust ja seisukohti viisakalt edastama (esineja - laulja, pillimängija, tantsija) kohta.

f. Õpitulemused kooliastmeti

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;
- 2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;
- 3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;
- 4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;
- 5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes;
- 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loominguksse, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni;
- 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse;
- 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana;
- 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust;

- 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuulnud muusika üle;
- 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;
- 7) tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

g. Õpitulemused ja õppesisu klassiti

Õpitulemused 1. Klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	<p>laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga; tunneb ära Eesti hümnid, käitub hümnid laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;</p> <p>oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; tunneb rütmivorme TA, I-TI</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu, laululist hingamist, avatud suud, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.</p> <p>Lauldakse a capella ja saatena nii kooris (terve klassiga), grupis (rea kaupa, vabalt loodud rühmad) ja üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regillaule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel);</p> <p>Muusikaline kirjaoskus Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamise käega või kombineeritud meetodil. Laulu õpitakse jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään. Tutvutakse laulu</p>

		<p>õppimist toetavate mõistetega: viis, rütm, takt, taktijoon, lõpujoon, noot (noodipea ja noodivars)</p> <p>Noodist loetakse silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist.</p>
Pillimäng	mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;	<p>Õpitakse tundma rütmivorme TA ja TI-TI ning seostatakse neid pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p> <p>Tutvustatakse rütmivormi TA-A ja veerandpaus.</p> <p>Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno), kuid kasutades neid pigem märkidena (näiteks kirjeldades nende välimust)</p>
Muusika kuulamine	teeb vahet kõrgel ja madalal helil; teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;	<p>Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid.</p> <p>Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele.</p> <p>Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega.</p> <p>Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga.</p> <p>Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga.</p>
Muusikaline liikumine	liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.	<p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Väikeklasside puhul tuleb arvestada laulumängude mängimisel osalejate vähesusega ja püüda neid kasutada näiteks koolipidudel või kooliastme üritustel mängimiseks.</p> <p>Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja meeleoluga muusikapalu.</p> <p>Kasutatakse liisusalme - liisusalvide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud. Need on lihtsad lugemised, tähenduseta, ainult kõlaefektil põhinevad äiutused või üminad, pöördumised lindude, loomade ja loodusobjektide poole ("Lepatriinu,</p>

		lenda ära”); narritamissõnad, naljasalmikesed, millele lisanduvad sageli liigutused.
MÕISTED	pulss, löök; takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot (noodipea, noodivars); viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp/volt; regilaul, helilooja, sõnade autor/luuletaja, koor, orkester, dirigent; piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.	
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga;
- 2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil;
- 3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal;
- 4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;
- 5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI;
- 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;
- 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme;
- 8) tunneb ära Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.

Õpitulemused 2. Klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; laulab peast 3–4 lastelaulu; tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella/saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja üksi. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A.

		<p>Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno).</p> <p>Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>
Pillimäng	mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel	<p>Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid).</p> <p>Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning tutvutakse (kui koolis on olemas) käsikelladega. Plaatpillide ja käsikellade kaasmängude puhul kasutada pentatoonikat.</p>
Muusikaline liikumine	väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu osaleb õpitud laulumängudes	<p>Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise.</p> <p>Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja meeoleolu liigutuste/liikumiste kaudu.</p> <p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.</p>
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;
- 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu;

- 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS;
- 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa;
- 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel;
- 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;
- 7) laulab peast 3–4 lastelaulu;
- 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes;
- 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õpitulemused 3. klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	<p>laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;</p> <p>laulab peast 3–4 lastelaulu;</p> <p>tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;</p> <p>tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;</p>	<p>Kasutatakse ja kinnistatakse 1. ja 2. klassis omandatud teadmisi.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja ka üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tupp“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson)</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p>

		Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS.
Pillimäng	mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel	Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel. Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiastmete (I, IV, V) plaate kaasmängudes. Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt)
Muusikaline liikumine	väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu osaleb õpitud laulumängudes	Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega. Rütmi-ostinatod kehapillile. Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/teksti meelde jätmise hõlbustamiseks). Õpitakse erinevaid laulumänge.
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) oskab peast 3–4 lastelaulu;
- 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga;
- 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes;
- 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A;
- 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu;
- 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõnalisest;
- 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire);
- 8) laulab Eesti hümmi vastavalt võimetele kaasa;
- 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õpitulemused 4. Klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga;	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse a cappella ja saatega nii üksi, kui ka ansambelis

	<p>teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümnid; tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; viipab käega 3-osalist taktimõõtu</p>	<p>mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Õpitakse laulma II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule.</p> <p>Kinnistatakse laulu õppimist toetavat õpitud muusikateooriat. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega - dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
<p>Pillimäng</p>	<p>on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.</p>	<p>Rakendatakse kehapilli ja Orff-instrumentaariumi ostinatodes, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Vastavalt kooli võimalustele ja sõltuvalt pillide olemasolust tutvutakse väikekandle/plokkflöödi/plaatpillide mänguvõtetega</p>

		<p>harjutatakse väikekandle mängu I ja V astme akordidega</p> <p>harjutatakse plokkflöödi esmaseid mänguvõtteid kolme noodi (G, A, H) ulatuses</p> <p>harjutatakse mängu plaatpillidel (helistiku põhiastmed)</p> <p>Rakendatakse väikekandle/plaatpillimängu lihtsamate laulude saateks</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	<p>mõistab terminite orkester ja orkestrijuht/dirigent tähendust;</p> <p>eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast;</p> <p>tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A;</p> <p>viipab käega 3-osalist taktimõõtu;</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külalastatud kontserte/muusikalavastusi.</p> <p>Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid.</p> <p>Tutvutakse teadlikult vokaalmuusika ja instrumentaalmuusikaga. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat.</p> <p>Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p> <p>Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike.</p> <p>Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud.</p> <p>Tutvutakse esituskoosseisudega. Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent.</p> <p>Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.</p> <p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, otsitakse infot autorite kohta, meenutatakse, kas on ka varem tema loomingut õpitud/esitatud.</p> <p>Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid.</p> <p>Arutletakse, millest pillid valmistatud ja milliste materjalide ja töövõtetega saaks ise samasuguse ise valmistada.</p> <p>Dramatiseeringud ja liikumised kuulnud või kuulatava muusika järgi. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes.</p>

Muusikaline liikumine		Laulu- ja ringmängude mängimine, tantsuliste mõistete rivi, ring/sõõr, viirg rakendamine. Ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Kuulatud muusika väljendamine liikumistes: dünaamika väljendamine, erineva tempo ja rütmide kasutamine ja tunnetamine, loovliikumine. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.
Muusikaline omalooming		Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümni;
- 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga;
- 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A;
- 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;
- 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuh/ dirigent tähendust;
- 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast;
- 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.

Õpitulemused 5. Klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse a cappella ja saatega

	<p>saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes; teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;</p>	<p>nii ükski kui ka ansamblis. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehääelseid laule, kaanoneid ning lihtsamaid kahehääelseid seadeid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valimisse kaasata õpilasi, arvestades nende arvamusi ja soove. Vajadusel anda ette teatud kriteeriumid (teema - jõulud, kevad; pikkus jne). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislauke: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
<p>Pillimäng</p>	<p>on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga; on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides</p>	<p>Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on valmistatud) ja mänguvõtteid.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid.</p> <p>Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt</p>

		<p>õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid). Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Kasutada tähtnimesid, tutvustada klahvpille ning luua seos plaatpillide tähtnimede ja klaviatuuriga. Klahvpillidel mängu katsetada veebirakendustes, Youtubes leitavad erinevad variandid visuaalseks toeks. Vastavalt kooli võimalustele, sõltuvalt pillide olemasolust: Väikekandlel õpitakse uus akord IV; harjutatakse I, V ja IV akordi ning rakendatakse laulude saatmisel Plokkflöödil õpitakse uued noodid C ja D, kinnistatakse plokkflöödi mänguvõtteid 4-5 noodi ulatuses (G, A, H, C, D)</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	<p>iseloostab kuulatud muusikat abivahendite toel;</p>	<p>Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloostatakse kuuldu, kasutades abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte). Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvutud laule/lugusid. Kuulatakse</p>

		<p>erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p> <p>Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi.</p> <p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külalastatud kontserte/muusikalavastusi.</p> <p>Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülalastaja hea käitumise tavasid.</p>
Muusikaline liikumine	arendab muusikalist väljendusoskust liikumise ja rütmimängude kaudu.	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: Arendatakse ruumitunnetust - ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Motoorika, koordineatsiooni, tähelepanuvõime ja väljendusoskuse arendamine loovliikumise ja rütmimängude kaudu.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise; muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; kuulatud muusika väljendamine: erineva tempo ja rütmide kasutamine; muusika dünaamika, sisu, karakteri väljendamine liikumistes.</p> <p>Mängitakse laulu- ja ringmänge, rakendatakse mõisteid rivi, ring/sõõr, viirg. Tantsitakse lihtsamaid rahvatantse. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.</p>
Muusikaline omalooming		<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge</p>

		keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;
- 4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;
- 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;
- 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga;
- 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides.

Õpitudemused 6. klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	<p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid; laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil. tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse a cappella ja saatena, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehäälsed laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valikusse võiks kaasata õpilasi, valikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides</p>

		<p>õpitud. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. Vajadusel selgitatakse erinevaid laulu noodikirja/ülesehituse variante (sõnade paigutused noodikirjas ja noodiridade all jms).</p>
Pillimäng	<p>rakendab varem õpitud pillimänguvõtteid ning kasutab pillimängu laulude saadetes või vahemängudes;</p>	<p>Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodi ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Uute nootide omandamisel on võimalik õppida lugusid nii G kui D duuris, mis on plokkflöödi õppes lihtsad helistikud.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid, harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi.</p> <p>Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (süntesaator/klaver/erinevad rakendused) ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid plaatpillidel/klaviatuuril</p>
Muusika kuulamine	<p>eristab abivahendite toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält; on tutvunud erinevate kooriliikidega; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost; tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu</p>	<p>Hääli. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret. Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esituse tutvavatest lauludest. Arutletakse laulupeo kogemuse ja tähenduse üle.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat rahvalaulu (meloodia,</p>

	<p>liike; teab regilaulu esitamise traditsioone; tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi; eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;</p>	<p>sisu/tekst, esitusviis); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapille; rahvatantse ja laulumänge. Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatradsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla). Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	<p>eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;</p>	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse</p>

		arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise
Muusikaline omalooming		<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loominguusse.</p> <p>Loomine võiks alata väiksematest katsetustest õppijale tuttavalt viisil (üminad, rütmikompositsioonid, helid ja kooskõlad jms), kasutades keha, häält ja olemasolevaid pille.</p> <p>Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, rahvalaulu originaalesituse kasutamine kaasaegses loos).</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox)</p>
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;
- 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;
- 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;
- 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;
- 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;
- 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega;
- 9) eristab abivahendite toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält;
- 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.

Õpitulemused 7. klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	<p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause</p>	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoiu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen),</p>

<p>Pillimäng</p>	<p>on tutvunud nootide tähtnimetustega ning nootide asetusega noodijoonestikul; tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause</p>	<p>Esmane eesmärk on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Pillimäng ühismusitseerimisel koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust. Laulusaadete ja pillilugude õppimisel jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno jt), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), relatiivset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi. Tutvustatakse kitarril ja ukulele mänguvõttes. Arvestatakse õpilaste võimekusega. Kuna ukulelel on akorde lihtsam omandada kui kitarril, siis soovitatakse esimesena akordõpet sel pillil. Klassikalisel kitarril soovitatavalt harjutada lugude saatmist bassidega, lahtistel kehtel.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	<p>on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega; tunneb keel-, puhk- ja löökpille; oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente; eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;</p>	<p>Muusikainstrumendid.</p> <p>Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpile nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi.</p>

		<p>Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit.</p>
Muusikaline liikumine	tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises;	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>
Muusikaline omalooming		<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest, lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingusse.</p>

		<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>
<p>ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI</p>		

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega;
- 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille;
- 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente;
- 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul;
- 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;
- 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TAA-A-A ja pause.

Õpitud tulemused 8. klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	<p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;</p> <p>laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;</p> <p>tunneb taktimõõte 2, 3, 4</p>	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel rakendatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm, dünaamikamärgistused jne). Püütakse edasi</p>

		<p>anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoieldes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
<p>Pillimäng</p>	<p>tunneb taktimõõte 2, 3, 4; suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure; oskab lahendada lihtsamaid rütmülesandeid;</p>	<p>Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust - jälgitakse rütmi (helivältsed, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno jt), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne), meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel).</p>

		Tutvutakse võimalusel maailma rahvaste (valikuliselt Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Katsetatakse rock- ja popmuusika esitamist vastavalt võimalustele ja võimekusele.
Muusika kuulamine	on tutvunud popmuusika ajaloo ja nüüdismuusikaga.	<p>Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega.</p> <p>Muusikatööstus. Tutvutakse helisalvestuse ja muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).</p> <p>Rock- ja popmuusika stiilid - nimetused, iseloomulikud tunnused, tuntumad esitajad - tutvustatavad stiilid võivad olla valitud õpilaste eelistusi arvestades.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat.</p> <p>Rock- ja popmuusika. Kuulatakse ja võrreldakse rock- ja popmuusika stiile, saadakse ülevaade stiilide algusaegadest ja arengust. Luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.</p>
Muusikaline liikumine	tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; tunneb taktimõõte 2, 3, 4.	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele</p>

		<p>kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid.</p> <p>Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>
Muusikaline omalooming		<p>Kui kooli õppenõukogu nii otsustab, teeb ka LÕK õpilane loovtööd. Muusika pakub selleks mitmesuguseid võimalusi - laulmine, pillimäng, liikumine, omalooming.</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>Luuakse lihtsaid meloodiaid, erinevaid muusikast lähtuvaid tekste, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega</p> <p>Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p>
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4;
- 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure;
- 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid;
- 6) on tutvunud popmuusika ajaloo ja nüüdismuusikaga.

Õpitulemused 9. klassis

OSAOSKUS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Laulmine	laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehäälsid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste</p>

		<p>laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
Pillimäng	väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille	<p>Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes.</p> <p>Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks.</p> <p>Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.</p>
Muusika kuulamine	tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; on tutvunud üldtuntud näidete klassikalisest muusikast; väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;	<p>Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiseliinid, häälekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p> <p>Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.</p> <p>Muusikateater. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper,</p>

		<p>operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega.</p> <p>Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldu.</p> <p>Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldu.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	<p>tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab juhtida liikumismänge; tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid (III kooliastme 5. õpitulemus);</p>	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p>

		Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile.
Muusikaline omalooming	katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust (III kooliastme 4. õpitulemus); tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda (III kooliastme 7. õpitulemus)	Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni. Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox, Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescape, Noteflight, Loop Station jt).
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI		

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;
- 5) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast;
- 6) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;
- 7) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida

KUNST

a. Õppeaine kirjeldus, eesmärk

Kunstiõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suudab luua erinevaid kunstitöid, kasutades õpitud teadmisi ja oskusi, tunneb rõõmu kunstist ja sellega tegelemisest;
- 2) kasutab töövahendeid ja materjale sihipäraselt, ohutult ja säästvalt;

- 3) töötab iseseisvalt ja teeb koostööd kaaslastega;
- 4) kirjeldab kunstitöid ning väljendab oma eelistusi ja arvamusi, kasutades (kunsti)oskussõnavara; väärtustab isikupära ja erinevaid lahendusi;
- 5) tunneb huvi kunstiteoste ja Eesti kunstipärandi vastu, väärtustab enda ja teiste inimeste loomingut.

b. Ainetundide jaotus

ÕPPEAINE/KLASS I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1

c. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassis on kunstiõpetuse peamine roll olla siduvaks õppeaineks, kinnistada käelise tegevuse ja eri meelte kaudu teistes õppeainetes omandatud teadmisi ja oskusi.

Õpetusega taotletakse, et õpilane tahab ja julgeb end loominguliselt väljendada. Juhtiv meel on selles vanuses taju.

Õpilane täidab ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi.

Erinevate vahendite kasutamise ja näitlikustamise kaudu kujuneb õpilastel vaatlus- ja võrdlemisoskus, areneb tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika.

Õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale.

Mootorika arengut toetavad võimetekohaselt omandatavad maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused.

Töö käigus areneb õpilaste kõne (kuulamine, suuliste lühikorralduste täitmine, suuline väljendusoskus), kuna õpilane saadab oma tegevust kõnega.

Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid.

Õpetaja suunamisel õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; kujunevad korraharjumused ja oskused ning püsivus oma töö lõpule viimiseks.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi õpilased õpivad arutlema, olulist teisejärgulisest eristama, esemeid eri põhimõtete järgi ühendama ja esemete eri tunnuseid üksteisest eristama, neid kunstitöös kujutama.

Õpilaste taju ja peenmootorika arengut toetavad keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted – detailsemad joonistused, voolimistöid, lõikamine kääride ja/või

paberinoaga, värvide segamine maalimisel jms.

Ühistegevuses rakendavad õpilased õpetaja suunamisel omandatud õpioskusi, vajades seejuures pidevat meeldetuletamist ja kordamist.

Järjepideva õpetuse tulemusena õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima.

Õpetaja juhendamisel omandatakse esmased digivahendite kasutamise oskused.

Õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi.

Õpetaja abiga teadvustatakse kunstilise tegevuse terapeutilisi omadusi oma emotsioonide kujutamisel.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassi õpilased suudavad meelde jätta lihtsamate töövõtete ja nende kasutamise järjekorda.

Õpilased õpivad tööprotsessi kavandama. Kirjeldavad suunavate küsimuste abil, milline võiks olla planeeritava töö tulemus. Tööde valmimisel kommenteerivad õpilased oma töid ja annavad neile hinnangu.

Harjutamise tulemusena õpitakse kujutama inimest eri poosides, järgides proportsioone.

Õpitakse tundma elementaarseid kujunduspõhimõtteid ning neid oma töös kasutama.

Õpetaja suunamisel kasutatakse omandatud mõisteid, vesteldes lihtsamatel kunstiga seotud teemadel.

Kunstiga seotult kujundatakse erinevate digivahendite ja -keskkondade kasutamise oskusi, sealhulgas ka autoriõigustega arvestamist.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassi õpilased töötavad nii iseseisvalt kui ka rühmas, rakendavad õpetaja juhendamisel eelmistel aastatel omandatud teadmisi ja oskusi, valides ning kasutades sobivaid töövahendeid ja -võtteid. Süveneb oskus ise oma tööd kavandada, luua, viimistleda ning tulemust hinnata.

Õpitakse leidma olulist aine- ja teemaalast teavet, eristama olulist teavet vähemolulisest.

Kujuneb oskus käituda turvaliselt nii digitaalsetes kui ka füüsilistes keskkondades, arvestada ühiskondlike normide ja riskidega.

Õpetusega taotletakse, et õpilased oskaksid ja tahaksid end oma võimete piires kunstiliselt väljendada.

Kujundatakse teadmist ja arusaamist kunstist kui hobist ja vaimse tervise toetajast.

d. Lihtsustatud õppe taseme üldpädevuste ning kooli õppekavas kirjeldatud läbivate teemade käsitlemine aineõppes

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kunstiõpetuse kaudu saab õpilastes äratada huvi kultuuripärandi sh kunstitööde vastu ning hoida seda uudishimu üleval.

Teiste rahvaste kunsti uurides ja selle üle arutledes saame esile tuua kultuurilist mitmekesisust ja õpetada õpilasi seda väärtustama.

Kunstiõppes saame arutleda ilu mõiste ja ilumeele üle, tõsta esile tajuerinevusi, avada loovuse ning subjektiivsuse mõistet, pöörata tähelepanu autorlusele.

Erinevaid kunstiliike, stiile ja tehnikaid õppides leiab õppija oma kunstilised eelistused ning rakendab neid oma igapäevaelus ja loometegevuses.

Erinevad kunstiteosed annab rikkalikult võimalusi moraalnormide ja eetilise teemal arutlemiseks, mille läbi saab kujundada õppija kõlbluspõhimõtteid ja mõista või mõistatada kunstniku rolli ühiskonnas.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kunstiteoste loomisel saab esile tõsta ja tähistada Eesti rahvuslike traditsioonide ja rahvakalendri tähtpäevi.

Kogukonna ja kultuuri väärtustavates projektides (erinevad koostööprojektid või heategevuslikud üritused) osalemine aitab kaasa aktiivse ja vastutustundliku kodaniku kujunemisele.

Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevustega ühiskonnas, aktsepteerida ning väärtustada mitmekesisust.

Ühise tööruumi ja töövahendite jagamine ning individuaal- ja grupitööde vaheldumine kunstitundides aitab kaasa suhtlemis- ja koostööoskuste arengule.

Osalemine oma klassi- ja kooliruumi kujundamisel (näitused, tähtpäevad, projektid) kujundavad hoolivat suhtumist ümbritsevasse keskkonda ja lugupidamist enda ning kaasõpilaste loominguks (näitused).

Enesemääratluspädevus

Kunstiõpe võimaldab õppijal ka oma emotsionaalset maailma avada ja peegeldada.

Loometöö võimaldab enda suutlikkust analüüsida, enesesse vaadata ning oma tugevaid ja nõrku külgi (õpetaja abiga) hinnata.

Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevuste aktsepteerimise ja vastuoludega ning kohandada oma tegevust ja käitumist.

Õpipädevus

Emotsioonide, tähelepanu ja enesetunnetamisega seotud oskuste arendamine, nt enda motiveerimine, tähelepanu koondamine, sooritushirmust üle saamine, enesekindlus jne.

Intuiitiivse ja loova mõtlemise kasutamine loomeprotsessis. Katsetamise väärtustamine avab võimalusi julgemateks otsinguteks.

Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama.

Praktiliste oskuste arendamine: käeline tegevus, meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite (sh digitehnoloogia) kasutamine, tööpinna organiseerimine ja korrastamine

Teistega suhtlemiseks ja teiste mõjutamiseks (sh ka pildikeel) vajalike oskuste arendamine.

Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama.

Suhtluspädevus

Erinevate kunstiliikide, tehnikate ja materjalide õppimisega kaasneb sõnavara avardumine, samuti aitab kunstiteoste üle arutlemine kõnekeelt väljendusrikkamaks muuta.

Arutelud kunstiteoste üle arendavad liskas vaatlusoskusele ka kuulamisoskust, erinevate arvamustega arvestamist ja suhtlussituatsioonidega kohanemist.

Autorite äramärkimine ja nimetamine tuleb samuti kunstiõppes pidevalt esile, mille kaudu saame osutada ka viitamise olulisusele.

Teoste või näituse info ja saatetekstide lugemine, koostamine aitab eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.

Haridusprogrammides ja projektides osaledes ning näitusi külastades kogevad õpilased uusi suhtlemissituatsioone.

Kunstiõppes saame tähelepanu pöörata ka igasuguse info visuaalsele korrastatusele ja selgusele (nt infograafika analüüsi ja loomise kaudu).

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Sarnaselt matemaatika ja loodusõpetusele toimub kunstitundides maailma uurimine ja kujutamine (sh ruumiline) kujutamine, visuaalne korrastamine, mustrite märkamine.

Ühine eesmärk on uurida looduse värve, värvide muutusi, vorme, tekstuure ja kirjeldada kogetut. Kirjeldatakse ühiste mõistetega: rütm, tasakaal, sümmeetria, perspektiiv, proportsiooni.

Loodusest inspireeritud musterid ja struktuure kasutatakse edukalt tarbekunstis, disainis ja arhitektuuris.

Lisaks mõõdetavale ja kirjeldatavale on maailmas palju subjektiivset ja määratlematut, mis on samuti oluline. Sellest arusaamise parandamiseks ja taluvuse tõstmiseks saab kasutada samuti kunsti erinevaid väljendusviise.

Tehnoloogia areng mõjutab oluliselt maailma ja sellest arusaamist, nii ka kunsti valdkondades. Näiteks saab luua digimaale ja -kollaaže, 3D-prinditud skulptuure või tarbeesemeid, erinevaid valgus ja liikumiseefektidega skulptuure, installatsioone.

Tehisintellekti kasutamine toob uusi võimalusi aga sunnib mõtlema ka inimloomingu väärtustamise teemal.

Ettevõtlikkuspädevus

Enesejuhtimine: uskumused ning motivatsiooni ja pingutuse suunamine - meisterlikkuse püü.

Väärtust loov mõtlemine ja lahenduste leidmine - loovus, uute ideede loomine, probleemide lahendamine.

Sotsiaalsete olukordade lahendamine - inimeste ja kultuuride vaheline teadlikkus, kommunikatsioon ja ühistegevused.

Äriideede elluviimine - kunsti ja kultuuriga seotud elukutsed, ettevõtted, kunstiteoste emotsionaalne ja materiaalne väärtus, autoriõigus, kunstnik kui ettevõtja.

Digipädevus

Digitehnoloogiad pakuvad järjest rohkem võimalusi eneseväljenduseks ja selle jagamiseks ning oma tööde esitlemiseks.

Digitehnoloogiad aitavad kunsti avastada: kunstiorganisatsioonide veebilehed, kunstiajakirjad, virtuaalnäitused, digitaalsed kunstikogud jne

Digitehnoloogiaga kaasnevad ohud: visuaalne üleküllus, enesekuvandi kontrollivajadus ja küberkiusamine, nutisõltuvus, privaatsus- ja autoriõigus.

e. Ainetevahelise lõimingu rakendamine.

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine.

Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

Kunst ja sotsiaalsed

Sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;

Tutvustatakse tuntud kunstnikke, nende teoseid läbi aegade.

Tutvustatakse eri ajastute kunstivoole.

Käsitletakse ehituskunsti arengut aegade jooksul.

Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Kunst, emakeel, võõrkeeled

Emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust;

kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Illustratsioonide juurde kuuluvate tekstide jõukohane analüüs.

Tekstide põhjal illustratsioonide loomine.

Kirja kasutamine kunstiteoses.

Tähtpäevade teemaliste kaartide kutsete meisterdamine.

Kunst ja loodusained.

Loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;

Loodustunnetuse arendamine läbi kujutava kunsti.

Kunsti vahendite ja materjalide seosed loodusega.

Looduslike materjalide kasutamine.

Loodusmaalide, skulptuuride loomine või pildistamine, filmimine.

Kunst ja matemaatika

Matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);

Mõõtmine ja selle erinevate meetodite kasutamine.

Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine

Geomeetriaalaste mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses.

Geomeetriamõisted on aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil.

Piltidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine.

Kunst, käsitöö ja tehnoloogia.

Käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);

Kunstiõpetus ja tööõpetus on lõimitud nii loovuse, loomingu kui käsitööoskustega.

mõlemad ained eeldavad õpilastelt individuaalset eneseväljendust, julgustavad õpilasi loovalt väljenduma, luuakse mingi reaalne teos.

nii kunstiõpetuses kui tööõpetuses õpitakse läbi esemelise õpikäsitluse.

Õppeülesannete täitmine vajab käelisi oskusi ja õppeprotsess eeldab käelise koordineerimise arendamist.

Kunstiõpetuses ja tööõpetuses on mõnede ülesannete täitmisel kasutusel samad tööriistad materjalid.

Mõlemas aines uuritakse värvi, kuju, proportsiooni visuaalseid elemente.

Mõlemad ained eeldavad erinevate materjalide ja nende omaduste tundmist.

Kasutusel on tööõpetusega samad digivahendid ja programmid.

Mõlemas aines kavandatakse töid või kunstiteoseid alates idee väljatöötamisest kuni lõpptooteni.

Kunst ja liikumisõpetus.

Liikumisõpetusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Kunstilised tegevused ja muusikalis-rütmilised liikumistegevused loovad võimaluse loominguks eneseväljenduseks, arendavad loovust.

Mõlemas tunnis arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust, koordinatsiooni.

Kunstiõpetuse tunnis võib kavandada liikumisõpetuse tundide jaoks kostüüme, maske, dekoratsioone.

Kujutada oma kunstitööl sportlasi, sportlikke tegevusi jne.

f. Õpitulemused kooliastmeti

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu loominguks ja käelise tegevuse ning õppeprotsessis osalemisest;
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöös oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga);
- 3) teostab kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades, kasutab omandatud tehnikaid ja töövõtteid, töötab keskkonnasõbralikult;
- 4) viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule;
- 5) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid, peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest;
- 6) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada;
- 7) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega;
- 8) kirjeldab etteantud lihtsate küsimuste abil enda tööprotsessi ja tulemust, oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja võimaluse korral neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades ja uurides, teeb õpetaja abil põhjendatud valikuid õpitud tehnikate, töövõtete, materjalide ja kompositsiooni põhimõtete hulgast;
- 2) kasutab lihtsamaid kunstialaseid mõisteid;
- 3) tunneb ja oskab kasutada tingmärke, jooniseid, skeeme ja sümboleid oma kogemuse ja õpitu piires;
- 4) kasutab õpetaja juhendamisel graafilise disainiga seotud tööde loomisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid;

- 5) tunneb ja kasutab õpetaja juhendamisel õpitud töövõtteid ja töövahendeid, järgides ohutusnõudeid;
- 6) teab ja järgib hügieeni, korra ja puhtuse nõudeid;
- 7) kasutab loomingulist tegevust oma emotsioonide väljendusvahendina;
- 8) kasutab õpetaja juhendamisel eesmärgipäraselt lihtsamaid digivahendeid;
- 9) tegutseb õpetaja juhendamisel eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades;
- 10) teab ja järgib kujutiste salvestamise ja jagamisega seotud head tava.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab loomingulisust, isetegemist ja materjalide taaskasutust;
- 2) kasutab ja kombineerib juhendamisel traditsioonilisi ja nüüdisaegseid materjale ning töövahendeid turvaliselt ja otstarbekalt;
- 3) kasutab suunamisel ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 4) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingimärke ja oskab leida veebist vajalikku infot, vajaduse korral abiga;
- 5) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsusega;
- 6) taotleb tööde omanäolisust, loob juhendamisel kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka teadlikult kavandades, valib ja rakendab loomisprotsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnikaid, töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid; võimaluse korral eksponeerib ja esitleb oma töid põhjendatult;
- 7) analüüsib vajaduse korral abiga kunstiloomingu erinevaid avaldumisvorme (kunst, meedia ja reklaam, visuaalsed objektid), arutleb nende üle, seostab kunste ja kunsti teiste valdkondadega, ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 8) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning eneseväljendusest;
- 9) kujutab ja kujundab esemeid, olendeid, sündmusi jmt nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi;
- 10) mõistab loomingulise tegevuse võimalusi iseenda ja oma emotsioonide väljendamise vahendina, väärtustab loomingulisi tegevusi igapäevaelu rikastajana.

g. Õpitulemused ja õppesisu klassiti

Õpitulemused 1. klassis

1. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
-------	--------------	----------	---------

Kujutamise- ja vormiõpetus	joonistab (šabloonide või orientiiri) abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga; voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga; jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.	objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.	punkt, joon, pind
Värvusõpetus	tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.	värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.	Värviring, sinine, punane, kollane, roheline, oranž, lilla, must, valge, hele, tume
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	püüab kujutatava taustast esile tõsta (ei kaota kujutatavat tausta sisse)	kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades: võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos).	suurem, väiksem, üleval, all, lähedal, kaugemal
Kujundamis- ja kirjaõpetus	järgib jõukohast mustri rütmi.	lihtsamad skeemid, mustrid, sümbolid; täht, kui mustri element.	muster, märk
Kunstikultuur	tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu	pilt, maal, kunstnik, näitus

	tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest.	ja soovi ise selles osaleda; kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga; õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.	
Tehnikad, vahendid ja materjalid	tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberi pooleks ja ruudukujulise paberi diagonaali mööda kolmnurgaks.	maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskuste arendamine; erinevate tekstuuride loomine, frotaaž; trükitehnikad; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.	paber, harilikpliats, värvipliats, rasvakriit, pintsel, guašš, veetops, joonistamisalus, savi, plastiliin, voolimisalus, käärid, liim
Töökultuur	hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökohta ja õppevahendite korrasoleku eest.	ülesandeid teostatakse valdavalt koostegEVuses eeskujuga ja näidise järgi, omandatud	töökoht, töövahend, näidis

		oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.	
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms);
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- 3) joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 4) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades;
- 5) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades;
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades;
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õpitulemused 2. Klassis

2. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel	objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös;	punkt, joon, pind, rütm, struktuur;

	<p>näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;</p> <p>joonistab vabalt või šabloonil abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga;</p> <p>kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil;</p> <p>kasutab omandatud voolimisevõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga.</p>	<p>kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi;</p> <p>joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.</p>	
Värvusõpetus	<p>tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.</p>	<p>värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine;</p> <p>värvide segamine (helestamine/tumestamine);</p> <p>huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.</p>	<p>värvus, värvitoon, hele, tume</p>
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	<p>joonistab šabloonil või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga.</p>	<p>kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades;</p> <p>võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul)</p>	<p>kontuur, detail, tegelane, ese, taust, (kahemõõtmeline, kolmemõõtmeline)</p>

		tausta ja objekti suhe.	
Kujundamis- ja kirjaõpetus	järgib jõukohast mustri rütmi; jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.	kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.	muster, kontuur, kiri, sündmus, sümbol
Kunstikultuur	tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest;	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga. õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat	kunst, kultuur, teos, autor

<p>Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	<p>tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades</p>	<p>maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused; erinevate tekstuuride loomine; trükitehnikad; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p>	<p>maalimine, joonistamine, voltimine, kollaaž</p>
<p>Töökultuur</p>	<p>hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest; tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid</p>	<p>ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p>	<p>töökoht, tööahend, näidis, koostöö</p>
<p>ÕIPIPROJEKTID</p>			

ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI	
--	--

Õpilane:

- 1) tunneb ära, nimetab ja oskab õpetaja juhendamisel kasutada erinevaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, looduslik materjal jms);
- 2) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks;
- 3) järgib jõukohast mustri rütmi;
- 4) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri;
- 5) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
- 6) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga;
- 7) kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil;
- 8) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga;
- 9) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses suulise juhendamise järgi vastavalt oma võimetele ja omandatud oskustele, vajaduse korral eeskuju ja näidist kasutades, aga võimalikult palju loomingulist iseseisvust säilitades;
- 10) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õpitulemused 3. Klassis

3. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd; oskab juhendile vastavalt joonistada erinevaid jooni ja vorme: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar.	inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamise ja oskuste piires esiletoomine; joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas;	detail, tervik, suur, väike, pikem, lühem

		võrdlemine (suur väike, pikem-lühem); mänguline ja loov tegutsemine; kujutatakse enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi.	
Värvusõpetus	tunneb värvuste nimetusi; oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada.	ärvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta; värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, lipu punane, jne.	värvused (punane, kollane, jne), helestamine ja tumestamine
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel.	kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); tausta ja objekti suhe; osaline kattuvus.	üleval, all, paremal, vasakul, taust, kattuvus
Kujundamis- ja kirjaõpetus	täiendab mustri rütmi; valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi.	kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart; mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.	rütm, muster, trükkimine, materjalitrükk, mudel, makett, kirjakunst
Kunstikultuur	võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja	kunstiteos, maal, graafika,

	<p>tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi; osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.</p>	<p>soovi ise selles osaleda; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine</p>	<p>akvarell, skulptuur, näitus</p>
<p>Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	<p>tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöodes oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga); sorteerib materjalijääge (vajalik - mittevajalik, saab veel kasutada - ei saa kasutada).</p>	<p>maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võltimise) baasoskused; erinevate tekstuuride loomine; trükitehnikad; plastiliinimaal; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; prügikunst; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p>	<p>tehnikate õppimisega kaasnev sõnavara</p>
<p>Töökultuur</p>	<p>hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada; tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule; oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid; peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest.</p>	<p>ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja</p>	<p>näidis, juhend, töövahendid, autor</p>

		oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.	
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja materjale;
- 2) kujutab elusolendeid ja eluta objekte neile iseloomulikul viisil;
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd;
- 4) oskab õpetaja juhendamisel materjalist lähtuvalt kasutada sobivaid töövahendeid ja töövõtteid (paberi rebimine, lõikamine ja voltimine; guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; savi või plastiliini voolimine eri võtetega);
- 5) täiendab mustri rütmi;
- 6) kujutab visuaalselt õpetaja suunamisel kujutatu põhilisi tunnuseid (väiksemsuurem, paksem-peenem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne);
- 7) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi;
- 8) viib alustatud töö lõpule;
- 9) korrastab oma töökoha.

Õpitulemused 4. klassis

4. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	märkab esemete, inimeste ja loomade kujutamisel neile iseloomulikke tunnuseid; kujutab inimest paigalendis.	inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine; ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksemsuurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne); ruumi kujutamine enda ümber;	asend, pinnafaktuur, proportsioon, mõõtühik, mudel, emotsioon

		emotsioonide kujutamine kunstitöodes.	
Värvusõpetus	segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul).	värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid; värvide segamine (helestamine/tumestamine); soojad värvid, külmad värvid.	põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga).	esiplaan ja taust, osaline kattuvus; portree või horisontaalformaad; suurusuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes; tasapinnalised ja ruumilised teosed.	esiplaan, taust, kattuvus, portreeformaad-vertikaalformaad, horisontaalformaad, kõrval, ülal, all, ees, taga, tasapinnaline teos, ruumiline teos
Kujundamis- ja kirjaõpetus	kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel.	ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult); märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas olevad); voltimine; ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.	ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja sümbolid (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne)
Kunstikultuur	osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel; töötab kaasa muuseumitundides;	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; näitusekülastused ja haridusprogrammide	maal, skulptuur, kunstnik, autor, maalikunstnik, skulptor, autoriõigus,

	väärtustab enda ja kaaslaste töid; märkab ja väärtustab erinevaid lahendusi.	kaudu kunstikultuuriga tutvumine; teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor; teiste loomingu kasutamine.	kunstimuuseum, galerii
Tehnikad, vahendid ja materjalid	kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale; kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.	keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine, guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; voolimine: ümarplastika ja reljeef; kollaaž; digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.	rebimine, lõikamine, voltimine, voolimine, guašš, akvarell, pastell, kriit, kattevärv, ümarplastika, reljeef, kollaaž, foto, arvutijoonistus
Töökultuur	mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada; kirjeldab tööprotsessi, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.	õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.	säästlikkus, tööprotsess
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale;
- 2) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;
- 3) kujutab inimeste, esemete ja loodusobjektide peamisi iseloomulikke tunnuseid, väljendab kujutatava ja ka enda emotsioone;

- 4) segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 5) kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel;
- 6) suudab töö tegemisel järgida lihtsat tööjuhendit (sh videojuhend) ja võrrelda oma tööd näidisega, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 7) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.

Õpitulemused 5. Klassis

5. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises (vajadusel abiga); väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve.	inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine; ruumisuhete arvestamine (kõrval, ülal, all jne); inimeste ja muude elusolendite liikumises kujutamine; emotsioonide kujutamine kunstitöodes.	mõõtühik, mudel, skeem, kahemõõtmeline teos, kattumine, teravus, suurus, poos
Värvusõpetus	segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul); eristab külmi ja sooje värvusi, oskab toone helestada ja tumestada.	värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid; värvide segamine (helestamine/tumestamine); soojad värvid, külmad värvid; värvuste nimetused.	Põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	tõstab oma töödes esile kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel; väljendab osalise kattumise abil esemete ja	esiplaan ja taust, osaline kattuvus; portree või horisontaalformaad; suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes;	suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, paremal,

	figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel.	tasapinnalised ja ruumilised teosed.	vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. vertikaalformaad , horisontaalformaad.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	osaleb ühise keskkonna kujundamisel.	ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult) märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas); voltimine; ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks	ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja sümbolid, illustratsioon. Illustraator
Kunstikultuur	võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi; osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor; visuaalne kirjaoskus; teiste loominguga kasutamine.	maal, skulptuur, kunstnik, autor, maalikunstnik, skulptor, autoriõigus, kunstimuuseum , galerii, teose etikett
Tehnikad, vahendid ja materjalid	kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel.	keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine;	Materjalide ja tehnikatega seotud sõnavara.

		kollaaž; guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; voolimine: ümarplastika ja reljeef; materjalide säästlik kasutamine; digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž	
Töökultuur	mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada; kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.	õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja - võtteid; õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine; videojuhiste järgi töötamine.	säästlikkus
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) sooritab lihtsamaid töövõtteid videojuhendite järgi;
- 2) kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel (stend, klassiruum, oma tuba, päeviku kaaned jne);
- 3) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises;
- 4) väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve;
- 5) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada;
- 6) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel;
- 7) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes

ees- ja tagapool, keskel;

8) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi;

9) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.

Õpitulemused 6. Klassis

6. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes; näo kujutamisel arvestab silmade asukohaga; loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta.	inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpitakse kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter); inimese kujutamisel õpitakse arvestama proportsioonidega; figuuride joonistamisel õpitakse kasutama liikumisjooni; erinevad keskkonnad ja nende kujutamine; õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal.	figuur, karakter, proportsioon, liikumisjoon, anatoomia, tasapind, ruum, kahe- ja kolmemõõtmelisus
Värvusõpetus	kujutab temaatilistes töodes värvide abil tegevuse aega ja kohta	värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia; toon-toonis värvimine; värvitaju arendamine (varjutamine); värvide abil aja kujutamine (aastaaeg, ööpäeva tsükkel); värvidega olulise info rõhutamine.	vastandvärvid, lähisvärvid, harmoonia, toon-toonid, värviüleminek
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool.	horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; kujutatava suurus pildiruumi sees;	portree- ja horisontaalformaad, kompositsioon, esiplaan, taust, pildi sügavus

		ühe koondumispunktiga perspektiiv; tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrised elemendid	(koondumispunkt)
Kujundamis- ja kirjaõpetus	kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; märkab kujunduselemente keskkonnas.	õpitakse lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõistest; teksti kasutamine loovtöös; teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades	probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligramm)
Kunstikultuur	tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms); mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust, vajadusel abiga; väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina.	vesteldakse lihtsamatel kunstiga seotud teemadel, vestlustes ja praktiliste tööde teostamisel kasutatakse õpitud mõisteid; tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega; kaasaegne kunst ja installatsioon; huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti); filmide, arvutimängude, koomiksita ja reklaamide pildikeel.	kunstiliikidega seotud sõnavara: žanr, portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjööri vaade
Tehnikad, vahendid ja materjalid	loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;	segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine.	opkunst, popkunst, tegevusmaal,

	<p>teeb kollaaži; oskab kasutada oma loominguks tegevuseks digivahendeid; kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt.</p>	<p>looduslikest ja tehismaterjalidest; maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon</p>	<p>installatsioon, reproduktsioon, kalligraafia, kalligramm, abstraktne maal, vitraaž, mosaiik, grafiti</p>
Töökultuur	<p>planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektöppe raames; töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.</p>	<p>õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; tehakse nii individuaal kui grupitöid; pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele; kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte; töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid; loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel.</p>	<p>kavand, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus</p>
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

1) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja

- säästvalt, kasutab juhendamisel digivahendeid;
- 2) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektiõppe raames;
 - 3) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;
 - 4) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta;
 - 5) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis eesja tagapool;
 - 6) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta;
 - 7) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel;
 - 8) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms);
 - 9) väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina, väärtustab ka teiste loomingut.

Õpitulemused 7. Klassis

7. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	inimeste, esemete ja looduse kujutamisel oskab olulisi detaile esile tõsta, oskuste piires arvestab proportsioonidega kujutamisel; oskab inimesi kujutada erinevates ametites sobiva tausta ja ametile omaste detailidega; figuuride joonistamisel oskab märgata selle liikumisjooni ja kasutama neid; oskuste piires kujutab ruumilisi vorme tasapinnal;	nimese kujutamine - proportsioonide ja kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine; inimese erinevates rollides kujutamine (ametid, tööasendid jne); ruumilisuse kujutamine (risttahukas, püramiid, silinder, kera); op-kunsti teemade käsitlemine; valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel; ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruumid, väliskeskkond, linnaruum, loodus).	figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, opkunst, illusioon

	oskab erinevate joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu.		
Värvusõpetus	oskab kasutada värviringi oma loovtöö värviskeemi kokkupanekuks: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia, toon-toonis värvimine; oskuste piires varjutab, et anda oma loovtööle sügavust; oskab värvidega rõhutada olulist; oskab värvide ja varjutusega luua eriilmelisi pindu.	värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia; toon-toonis värvimine; värvitaju arendamine (varjutamine); värvidega olulise info rõhutamine.	värviskeem, värviratas, harmoonia, vastandumine, vastandvärvid, lähisvärvid, pildi sügavus, vari
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	oskuste piires püüab pildile anda sügavust; oskab kasutada joonlauda ja sirklit ning püüab mõõtmisel olla täpne.	horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; ühe koondumispunktiga perspektiiv; tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid, täpsus.	horisontaalne, vertikaalne, koondumispunkt, mõõtmine, sirkel, ringjoon, diameeter, küljepikkus
Kujundamis- ja kirjaõpetus	oskab värvide, joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu; teab, mida tähendab disain ja disainimine; on harjutanud lihtsamaid kujundamisvõtteid mõne tarbeeseme kujundamisel; märkab kujunduselemente keskkonnas.	proovib lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; tarbekunst - mudelite loomisel lähtub otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilumõistest; teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades; ilukiri (sh kirjaoptika); infograafika.	probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligramm), ilukiri

Kunstikultuur	tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika); mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust.	tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega; opkunst ja popkunst ja installatsioon; huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti); vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing.	kunstileikidega seotud sõnavara: žanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär, opkunst, popkunst
Tehnikad, vahendid ja materjalid	loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; teeb kollaaži.	segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest; maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon; filmide, arvutimängude, koomiksrite ja reklaamide pildikeel.	opkunst, popkunst, tegevusmaal, installatsioon, reproduktsioon, kalligraafia, kalligramm, abstraktne maal, vitraaž, mosaiik, grafiti
Töökultuur	planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames; töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma	õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; tehakse nii individuaal kui grupitöid; pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele; kavandatakse mahukamaid ja pikemaid	kavand, eskiis, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus

	töötappe ja/või valmis tööd; kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.	(mitmetunniseid) projekte; töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid; loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel; jõudumööda lähenetakse autoriõigusest lähtuvatele teemadele	
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel kujutatava olulisi tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- 2) oskab segada ja kasutab maalimisel värvide erinevaid toone;
- 3) oskab juhendamisel kasutada töös ühe-punkti-perspektiivi;
- 4) loob erinevate vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- 5) kasutab digivahendeid ja digikeskkondi, vajaduse korral abiga;
- 6) oskab juhendamisel kombineerida omavahel erinevaid materjale, sh kollaažina;
- 7) tunneb ära ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- 8) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust (sh digikunstis) ning autoriõiguste olemust ja tähendust;
- 9) märkab ja kirjeldab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

Õpitulemused 8. Klassis

8. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.	inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas; taimede ja loomade kujutamine, plastika;	mõõtmine, figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, näoilme

		geomeetrilised kujundid; pinna struktuurid; skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi jne); opkunst, pop-kunst.	põhikarakteristikud, näolihased, miimika, tekstuur, geomeetria, opkunst, illusioon
Värvusõpetus	oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi.	värviring, värvide nägemine, valgus; värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; isikupärane koloriit (isiklik värvipalett); kunstiteose kirjeldamine; varjutamine.	koloriit, värviring, värviskeem, värvide tuhmistamine, monokroomsus, harmoonia, läige, täisvari, poolvari
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.	kuldloige ehk kolmandiku reegel; esemete 3D kujutamine; horisondijoon ja koondumispunkt; linnu- ja konnaperspektiiv.	kuldloige, horisontaal, vertikaal, koondumispunkt, linnu- ja konnaperspektiiv
Kujundamis- ja kirjaõpetus	kujundab digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi.	teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel, kirjaoptika), initsiaal; rahvuslik ornament, sümbolid ja tähendused, lilltikand kunstis; ilukiri, kalligramm, kirjaoptika; infograafia; logo ja kaubamärk.	kalligraafia, kirjaoptika, initsiaal, ornament, sümbol
Kunstikultuur	eristab kunstiliike (nt. visuaalne kunst, muusika, liikumine) ja kultuurinähtusi (sh karikatuur, grafiti); on külastanud muuseume ja galeriisid;	Eesti kunst ja maailma kunst; kunstistiilid ja -voolud, kunstiliikide omavaheline lõimimine (etenduskunst, film), performance;	kunstižanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär; visuaalkunsti

	teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid.	kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine; kultuuriväärtuste hoidmine.	liigid: kujutav kunst, tarbekunst, keraamika, maalikunst, graafika, fotograafia, skulptuur; kirjandus, etenduskunstud, arhitektuur, filmikunst, performance, koomiks, kultuuriväärtus
Tehnikad, vahendid ja materjalid	kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes; oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi oma loovtööde teostamiseks.	segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,); maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi, soolataigen, jne); erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, film.	looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film
Töökultuur	suudab panustada ühistööde tegemisse; oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi	koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside	individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit,

	(suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada"); väärtustab kunstiloomingut sh enda ja kaaslaste töid.	saavutamine, samas ka erilisuse esiletoomine; kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.	kompositsioon, valgus
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) kavandab ja teostab suunamisel kunstitöö, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid;
- 2) oskab juhendamisel loomeprotsessis omavahel kombineerida erinevaid materjale ja tehnikaid (mixed-meedia, kollaaž, installatsioon);
- 3) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese näoilmeid ja emotsioone kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- 4) kasutab juhendamisel kahe-punkti-perspektiivi;
- 5) eristab ja kasutab õpetaja suunamisel pildi maalimisel koloriiti, andmaks edasi pildil kujutatu õhkkonda, oskab seda kirjeldada, vajaduse korral abiga;
- 6) kasutab juhendamisel graafilise disaini võimalusi (kirjakunst, ornament, logo, pakendi disain) nii traditsiooniliste kui ka digitaalsete vahenditega, lähtudes kompositsiooni põhialustest;
- 7) tunneb erinevaid kultuurinähtusi ja kunstiliike: etenduskunst, tants ja liikumine, tarbekunst, animatsioon, performance, installatsioon, tänava- ja maastikukunst jne;
- 8) teeb omal valikul või õpetaja juhendamisel jõukohase pikkusega kirjaliku töö või esitluse kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta individuaalselt või gruppitööna;
- 9) suudab, vajaduse korral õpetaja suunamisel, valida sobivaid vahendeid oma loominguliste ideede teostamiseks, soovitavalt ka koolivälistes keskkondades.

Õpitulemused 9. Klassis

9. KLASS

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU	MÕISTED
Kujutamise- ja vormiõpetus	oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.	inimese kujutamine erinevates ametites, tegevuses ja keskkonnas;	eriala, amet, detail, struktuur, töökeskkond, looduskeskkond, taies, objekt, installatsioon

		<p>detailne joonistamine (esemed, taimed, loomad); kujutav ja abstraktne kunst; pinna struktuurid; skulptuur, ruumiline objekt, installatsioon; opkunst, popkunst, digikunst.</p>	
Värvusõpetus	oskab oma loovtöökoks kokku panna sobiva värviskeemi.	<p>värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal; värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne); värviefektid: värvikülastus ja kontuurid, pimestav valgus; värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus.</p>	<p>küllastus, kontuur, kontrast, harmoonia, vastandumine, perspektiiv, värvipsühholoogia</p>
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.	<p>pildi kuldlõige; sümmeetria ja asümmeetria; horisontaaljoon, ühe punkti perspektiiv; suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted; värviperspektiiv ja õhuperspektiiv.</p>	<p>kuldlõige, suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted, värviperspektiiv, õhuperspektiiv, pildiseeria, eskiis</p>
Kujundamis- ja kirjaõpetus	oskab kujundada digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; oskab kirja kasutada kujundamisel.	<p>teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika; digitaalsed kujundamisprojektid (kollaažid, esitlused, plakatid jne); digimeedia: reklaam ja meem; animatsioon ja filmikunst.</p>	<p>kalligraafia, kollaaž, digimeedia, reklaam, meem</p>

Kunstikultuur	on külastanud muuseume ja galeriisid ning mõistab nende olulisust kultuuriväärtuste eksponeerimisel, hoidmisel ja säilitamisel; teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid; oskab kirjeldada kunstniku tööülesandeid ja sõnastada tema rolli ühiskonnas; oskab kunstiteost suunavate küsimuste abil mõtestada ja teadmiste piires ühiskonnas toimuva või toimunuga seostada.	Eesti kunst ja maailma kunst; kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine; kultuuriväärtuste hoidmine; kunsti seostamine teiste eluvaldkondade ning ühiskonna muutustega; kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad; muuseumide ja galeriide funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine, restaureerimine); autorlus ja kunstiteoste väärtus	autor, teose kasutaja, kunstikoguja, kultuuriväärtus, restaureerimine, (kunsti) hoiustamine ja säilitamine, publikuprogramm, galerii, ateljee, stuudio, kunsti valdkonna erialadega seotud sõnavara ja mõisted: kuraator, koguhoidja, haridusprogrammi koordinaator, varahoidja, restauraator jne
Tehnikad, vahendid ja materjalid	kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes; oskab nimetada tuntumaid loodus- ja tehismaterjale; oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi esitluste või oma loovtööde eksponeerimiseks.	segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,); maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitlus, film.	looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaefekt, animatsioon, film
Töökultuur	suudab panustada ühistööde tegemisse;	koostöö tegemine ühise tulemuse nimel,	individuaalne omapära,

	oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enamat kui "ma ei oska joonistada"); väärtustab kunstiloomingut, sh enda ja kaaslaste töid.	üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilisuse esiletoomine; kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.	kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus
ÕPIPROJEKTID ÕPPETEGEVUS VÄLJASPOOL KLASSIRUUMI			

Õpilane:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid, töövahendeid ja materjale, järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 2) kasutab õpitud kujutamise, kujundamise ja esitlemise viise, sh digivahendeid, järgib autorikaitse reegleid;
- 3) oskab oma võimete kohaselt kujutada inimest eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas, oskab juhendamisel ka naturist joonistada (nt visandada);
- 4) teab ja kasutab suunamisel peamisi kompositsiooni- ja proportsioonireegleid;
- 5) kirjeldab kunstiteoseid õpitud teadmiste ja oskuste piires, põhjendab oma eelistusi ja arvamusi;
- 6) teadvustab kultuurinähtuste ja erinevate kunstiliikidega seotud võimalusi vaba aja sisukaks veetmiseks nii tarbija kui ka loojana;
- 7) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt ja eetiliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues autorsusega;
- 8) analüüsib kunsti erinevaid avaldumisvorme (sh meedia ja reklaam), seostab kunste ja kunsti teiste eluvaldkondadega ning ühiskonna muutustega, vajaduse korral abiga;
- 9) oskab anda hinnangut enda ja teiste loomingule ja seda põhjendada, vajaduse korral abiga;
- 10) on teadlik loomingulise tegevuse, sh kunsti terapeutilisest toimest.